

Füzet formátumúvá alakult — és egyben tizenkilencedik évfolyamába lépett folyóiratunk első számát tartja most kezében az olvasó, aki nyolc éven át hónapról hónapra a napilapokéhoz hasonló Tiszatáj-külsővel találkozhatott, s aki bizonyára elgondolkodik, *miért volt szükség erre az átalakulásra?* Szeretnénk hinni, hogy akik végiglapozzák a januári számot, nem csak a külső változásának nyilvánvaló tényére figyelnek fel, hanem észrevesznek — vagy legalább megsejtene — valamit a tartalom, a szerkesztési elvek érzékelhető változásaiból is. *Mert ez a lényeges, ez az alapvető — a külső forma ennek csak függvénye.*

Nem tegnap született az átalakítás gondolata, hanem a fejlődés hosszabb folyamata formálta ki. Mind nyilvánvalóbbá vált előttünk, hogy az újság formátum sok rokonszenves előnyével együtt sem lehet alkalmas arra, hogy kereteiben maradván eredményesen munkálkodhassunk lapunk korszerűsítésén. S mert az élet, a fejlődés nap mint nap újabb és újabb követelményeket állított elénk, úgy éreztük, *e követelményeknek csak akkor tudunk megfelelni, ha többek között szakítunk az eddigi formával is* — vállalva természetesen az átalakulás konkrét, gyakorlati zökkenőit, megpróbáltatásait is (növekvő szerkesztői gondok, a technikai, nyomdai előállítás megnehezülése, a hosszabb „átfutási idő”, felemelt lapár stb.).

A fejlődés, a változások korát éljük. A valóság minden szintje, eleme állandó mozgásban van — *s a mozgás iránya előremutat: a jobb, a korszerűbb, a hasznosabb, a célratörőbb felé; a felépülendő szocializmus felé.* Nem kivétel e meghatározó szabály alól a kulturális élet egyetlen területe, így az irodalom, közelebről a folyóirat-szerkesztés sem. Tanúi lehettünk az elmúlt években azoknak a vitáknak, alkotó véleménycseréknek, melyek a korszerű műveltség, a korszerű világkép meghatározására törekedtek. Érveikből, okfejtéseikből kiderült, hogy az e dolgokról alkotott fogalomrendszerünk bizony *alapos átformálásra szorul.* Szakítanunk kellett azzal a felfogással, mely szerint a műveltség, a művelődés centrumában kizárólagos joggal az irodalom, a művészet áll, s mellékes, másodlagos elem például a természettudomány. S ugyanakkor, amikor e viták zajlottak, kulturális forradalmunk is új tartalmat, célokat kapott: *erősíteni, magasabbra emelni az egész dolgozó nép általános műveltségét, méghozzá olyan módon, hogy e szintemelő munka tényleg osztársadalmi jellegű legyen, az adott műveltség pedig minden tekintetben korszerű.*

Ha őszintén akarunk beszélni, nyugodtan mondhatjuk, hogy lapunk, a Tiszatáj is egyik része, eleme annak a gépezetnek, mely a kulturális forradalom gyakorlati megvalósítója. Tehát sem szándékában, sem tendenciájában, sem egyéb vonatkozásokban *nem mondhat ellent annak, amit az élet, a fejlődés követel.* Ha tovább akarunk lépni — és akarunk! —, akkor változtatni kellett eddigi szerkesztési elveinken, melyeket — a hagyományokból és a körülményekből következő, ez ideig érthetőnek, nyilvánvalónak és természetesnek tűnt — „irodalomcentrikusság” sugallt és határozott meg. Ebben a pozícióban

jelentős eredményeket értünk el, ugyanakkor bizonyos vonatkozásban olvasóink egy részétől elszigetelődünk. Ebből az elszigeteltségből kellett, kell kilépnünk, *hogyan lapunk hatását az eddiginél szélesebb, differenciáltabb olvasóközönségre terjeszthessük ki, hogy minél több — a társadalom különböző rétegeit képviselő — olvasót kapcsolhassunk be a Tiszatáj vonzkörébe, felkeltve érdeklődését, növelve tudását, formálva ízlését és gondolkodását.* S ha ezt tesszük, akkor az irodalomnál szélesebb — a politikát, a tudományt, a népművelő-ismeretterjesztést is magába foglaló — kört, *a valóság szélesebb, rétegezetten körét kell átfognunk, szemmel tartanunk, bemutatnunk.* Lapunk ezért lett *irodalmi és kulturális lap, hogy műveltségterjesztő, tudatformáló funkcióját eredményesebben teljesíthesse.*

Pozíciónk a szocializmus igenlésének pozíciója. A feltörekvő, kibontakozó szocialista újat, korszerűt kívánjuk minden írásunkkal támogatni, erősíteni — közvetlenebbül az irodalomban, szélesebb értelemben a kulturális életben, a összességében a politikai közgondolkodás formálásában. *Mindenkinek írjunk a lapot — mindenkinek, aki egyetért vagy rokonszenvezik a szocializmus eszméjével,* legyen az irodalommal foglalkozó értelmiségi, vagy a művelődés sodró áramába még csak most bekapcsolódó munkás, dolgozó paraszt; mindenkinek, akit érdekelnek a mai valóság izgalmas, ellentmondásoktól sem mentes kérdései, s aki szeretne ezekre a kérdésekre így vagy úgy, ilyen vagy olyan választ — *még hozza alapállásában marxista szellemiségű, szándékaiban és törekvéseiben becsületes, a lehetőségekhez mérten egyértelmű választ — kapni.*

Amit most mondtunk, nem kevés. Sőt talán a lehető legtöbb, amit egy folyóirat, a maga sajátos kifejezési eszközeinek lehetőségeit és korlátait figyelembe véve, az olvasónak ígérhet. S ha sok és jelentős, akkor nem lehet és nem is könnyű e célkitűzések realizálása sem. *Nem is a végeredmény biztos sikerébe vetett hit mondatja velünk, amit mondtunk, inkább a szándék, amellyel e célkitűzések valóra váltásához hozzálátunk.*

Szeretnénk, ha lapunk szépirodalmi rovata — legalábbis tendenciájában és ihletésében — megfelelné azoknak a követelményeknek, amelyeket a korszerűen értelmezett szocialista realizmus normái támasztanak a ma irodalmával szemben; tehát közölt verseinkben, elbeszéléseinkben domináns elem lenne a problémákat, gondokat, konfliktusokat felelősségteljesen feltáró és megoldásra törekvő *közéleti szándék.* Szeretnénk, ha az olvasó nem csak a szépirodalom műfajában feldolgozott valósággal ismerkedne meg, hanem más műfajok — a szociográfia, a riport, az elemző esszé — eszközeivel is hírt kapna *Hazai tükrök* című rovatunkban a ma izgalmas, feldolgozásra váró, vizsgálatra és értékelésre méltó jelenségeiről, tényeiről, *politikai, társadalmi, gazdasági, kulturális, népművelői, emberi-erkölcsi vonatkozásban.* Szeretnénk, ha *Művészet* rovatunk segítené az olvasót a tájékozódásban, az ízlés és az értékítélet megszerzésében — figyelembe véve, mennyi vitás és izgalmas probléma tárháza színház-, film-, képző-, ipar-, építő- és zeneművészetünk. S az csak természetes, hogy az irodalom elméleti, esztétikai és kritikai kérdéseivel való foglalkozást sem hanyagolhatjuk el, amellyel, hogy gondot kell fordítanunk örökségünk ápolására és értékelésére, s a világirodalom korszerű vonulatainak az olvasóval való megismertetésére is. Vitáinkban is szakítani kívánunk azzal a szemlélettel, mely lapunk kereteiben csak az irodalommal kapcsolatos reflexiók közreadásában látott létjogosultságot. Itt is szélesíteni kell a kört, *a vitatémákat — szélességben és mélységben egyaránt — a mai valóság sokoldalú rétegezettségéhez kell mérteznünk.*

Országos érdeklődésre számot tartó igénnyel akarjuk szerkeszteni lapunkat, mégis hangsúlyozni kívánjuk, hogy *nem a helyi jelleg és sajátosságok elhanyagolásával*, s úgy, hogy — gyakorlati, tájegységben számított értelemben — közvetlenebb hatóterületünkön, Bács, Békés és Csongrád megyében — szeretnénk minél több olvasóra szert tenni. *Dél-Magyarországon kialakítani lapunk tömegbázisát*. Igazodva ezzel ahhoz az egészséges törekvéshez, mely a vidéki irodalmi lapokat — nem provinciális értelemben — egy-egy tájegységhez, kulturális bázishoz kapcsolja.

Mondandónk végére érve, azzal az érzéssel, szándékkal nyújtjuk át olvasóinknak a folyóirat formátumot kapott Tiszatáj e számát, hogy *becsületos munkához, jó ügyhöz kérünk rokonszenvet, érdeklődést és támogatást*, most és az elkövetkezendőkben. Mert csak így, csak ezzel együtt tudunk eredményesen munkálkodni céljaink valóra váltásán.

MAYER GYULA RAJZA